

Kommunstyrelsens pensionärsråd

**Protokoll nr 2 fört vid kommunstyrelsens pensionärsråds sammanträde
tisdagen den 10 mars 2009 kl. 10.00 – 12.05**

Justerat den 12 mars 2009

Ann-Marie Furumark

Eva Sahlin

Ordförande

Ann-Marie Furumark (PRO)

Vice ordförande

Eva Sahlin (SPF)

Ledamöter

Alex Margulies (PRO)

Barbro Karlsson (PRO)

Bror Lord (PRO)

Johnny Dahlin (SPF)

Mats Danielson (SPF)

(t.o.m. § 13)

Laila Högdahl (SKPF)

Kerstin Rosenqvist Hedler (SPRF)

(t.o.m. § 3)

Ersättare

Kurt Blank (PRO)

Birgitta Gidlöf (PRO)

Sven Larsson (PRO)

Karin Wilborg (SPF)

Olle Eriksson (SPF)

Kjerstin Genell Andrén (SPF)

Kerstin Svenson (SPRF)

(t.o.m. § 3)

Berndt Holgersson (RPG)

Stig Alenlöv (SKPF)

Dessutom var Gunnel Rohlin, Chatrin Engbo, Raili Karlsson, Staffan Halleskog, Inger Lisslö, Karin Gens, Lotta Burenus, Git Skog, Barbro Karlsson och Annika Jalap Hermanson närvarande.

§ 1 Närvarande

Sekreteraren noterar närvaro.

§ 2 Val av justerare

Eva Sahlin utses att tillsammans med Ann-Marie Furumark justera dagens protokoll.

§ 3 Anmälan av övriga frågor samt fastställande av dagordning

Anmäls några övriga frågor, varefter dagordningen fastställs. Resultatet av en undersökning av behov och insatser inom äldreomsorgen i Stockholms stad/Stockholms SNAC – presenterades av Mårten Lagergren (ÄSIM).

§ 4 Anmälan av protokollsjustering KPR 1/2009-02-03

Anmälan läggs till handlingarna med den ändringen att på sid 8 i sista raden ska i stället för namn Kerstin Svenson stå Kerstin Rosenqvist Hedler.

§ 5 Anmälan av protokollsjustering ÄN 1/2009-02-10

Anmälan läggs till handlingarna.

§ 6 Anmälan av protokollsjustering HKR 1/2009-02-03

Anmälan läggs till handlingarna.

§ 7 Skrivelse om seniorboenden i Högdalen

En skrivelse av Margareta Johansson (V) m.fl. om seniorboenden i Högdalen har ställts till äldrenämnden samt Micasa Fastigheter i Stockholm AB med ett förslag om att det vore bra med ett seniorboende i Högdalen där det bor många äldre i trevåningshus utan hiss.

Äldreförvaltningen tar upp att det är viktigt att det ordinarie bostadsbeståndet anpassas så att det är möjligt att bo kvar även för äldre som så önskar (ärende dnr 111-107/2008 och 105-191/2007). Med anledning av slutbetänkande: "Bo bra hela livet" (SOU 2008:113) kommer staden att se över möjligheterna att omvandla servicehus till så kallade trygghetsbostäder och/eller seniorboende för att skapa tillgängliga bostäder för äldre utanför socialtjänstlagens ram som de enskilda själv, utan biståndsbeslut, kan välja att flytta till.

Rådet lägger ärendet till handlingarna utan erinran.

§ 8 Remiss: Bo bra hela livet – betänkande från äldreboendedelegationen

Äldrenämnden har fått möjlighet yttra sig över regeringens slutbetänkande SOU 2008:113 "Bo bra hela livet".

Äldreförvaltningen ställer sig bl.a. positivt till äldreboendedelegationens förslag rörande införande av trygghetsbostäder och förslag att det skal vara frivilligt för kommunerna att utforma trygghetsbostäder utifrån sina lokala förutsättningar. Men det bör tydliggöras vilka kran som gäller för gemensamhetslokaler, personal, trygghetslarm och gemensamma måltider. Vid nybyggnation av trygghetsbostäder bör tillämpas krav om högre tillgänglighetsnivåer samt införas dessa krav för befintliga fastigheter och på det sättet underlätta att de med enkla medel kan fort omvandlas till trygghetsbostäder. Förslagen om att höja bostadstillägg samt att ersätta Socialtjänstlagens begrepp: "särskilt boende" med "vård- och omsorgsboende" och begreppet: "korttidsboende" med "korttidsvård" anser äldreförvaltningen är bra.

Rådet gör följande uttalande:

"KPR anser att de föreslagna trygghetsbostäderna kan bli ett bra tillskott till de boendeformer som i dag står äldre människor till buds. Tillkomsten av trygghetsbostäder får dock inte tas som förevändning att avveckla servicehus, i syfte att minska kostnaderna för äldreomsorgen i Stockholm.

Skyldighet eller frivilligt åtagande?

En knäckfråga i betänkandet är om kommunerna genom ny lagstiftning ska åläggas att tillhandahålla trygghetsbostäder eller bara få befogenhet att inrätta sådana. Vi kan se goda skäl som talar för båda alternativen.

Å ena sidan är det viktigt från likställighetssynpunkt att de äldre garanteras samma valfrihet, oavsett var i landet de bor. Å andra sidan är kommunernas inställning till nya lagliga skyldigheter milt uttryckt negativ, och stödet för den kommunala självbestämmanderätten är starkt.

KPR:s uppgift är att bevaka de äldres intressen i ett stockholmsperspektiv. Vi begränsar oss till det och överlåter åt våra respektive riksorganisationer att yttra sig om de nationellt övergripande frågorna. Skyldighet eller frivillighet är förhoppningsvis inte avgörande när Stockholm tar ställning till förslagen. Om de blir verklighet utgår KPR från att staden fattar beslut om att inrätta trygghetsbostäder.

Kriterier för rätt att hyra en trygghetsbostad

Äldreboendedelegationen vill överlåta åt kommunerna att själva bestämma vilka regler som ska gälla vid förmedling av trygghetsbostäder. Vi tycker att delegationens förslag i lagtexten om

målgruppen för trygghetsbostäder är väl avvägt. För Stockholms del vill vi se beslut om lägsta ålder för rätt till trygghetsbostad. Förslagsvis 67 år, som i andra sammanhang anses vara den ålder då man kan börja kallas "äldre". Äldreförvaltningen väljer ett häpnadsväckande exempel (sid 7 överst) på en 80-årsgräns! Med en sådan gräns skulle fastigheter med trygghetsbostäder bli rena ålderdomshem. Och det har vi inte uppfattat som syftet med trygghetsbostäder.

Kraven på trygghetsbostäder

De boende i trygghetsbostäder ska enligt förslagen ha tillgång till *gemensamhetslokal*. KPR vill med kraft understryka att sådana lokaler måste finnas inom eller i omedelbar anslutning till fastigheten. Annars kan man inte hävda att lokalen är attraktiv och tillgänglig för alla boende. I likhet med äldreförvaltningen anser vi att kraven vad gäller bland annat gemensamhetslokaler måste förtydligas i en kommande proposition.

KPR vill också framhålla att finansieringen av gemensamhetslokaler inte får ske genom påslag på hyrorna (som ändå riskerar att bli mycket höga). Lokalerna ska givetvis subventioneras av kommunen och vara tillgängliga för andra äldre i grannskapet.

Delegationens skrivningar om *personalresurser* är väldigt vaga och svaga. Om trygghetsbostäder ska förtjäna namnet räcker det inte med animatörer eller lekledare, som till råga på allt inte är "en stadigvarande resurs" (förvaltningen sid 7). En kombination av vaktmästare och husvärd med god social kompetens, på heltid, är vad vi närmast föreställer oss som garant för tryggheten i de nya äldreboendena. Statliga bidrag som stöd för kommunernas arbete med personal i trygghetsbostäderna tillstyrker vi givetvis.

Vi uppskattar äldreförvaltningens skrivningar (sid 7-8) om möjligheten till *gemensamma måltider*. "I stadens trygghetsbostäder kan därför lösningar för att anordna olika former av gemensamma måltider komma att variera. Det kan till exempel innebära att det i vissa trygghetsboenden finns tillgång till restaurang i huset eller dess närområde, medan andra kan få matleveranser för gemensamma måltider", heter det. Att äta tillsammans är ett viktigt inslag i en trivsam och stimulerande miljö för både gamla och unga, och därför är det mycket angeläget att frågan noga övervägs när staden ska utforma sin variant av trygghetsbostäder.

Investeringsbidrag, bidrag för att öka tillgängligheten

Dessa förslag är utmärkta och kan, liksom personalbidraget, fungera som styrmedel, om den föreslagna lagen innebär att det blir frivilligt för kommunerna att inrätta trygghetsbostäder.

Höjt bostadstillägg för pensionärer (BTP)

Förslaget att höja bostadstillägget för pensionärer är välkommet, i synnerhet som det är generellt och inte knutet till trygghetsbostäder. BTP är ett mycket träffsäkert instrument för att förbättra äldres ekonomiska situation. De allt högre boendekostnaderna, särskilt i nyproduktionen, hindrar ofta äldre att söka bättre, mer tillgängliga bostäder. Mot den bakgrunden måste höjningen av BTP vara betydligt större än vad delegationen föreslår.

Behåll servicehusen!

KPR invänder eftertryckligt mot äldreförvaltningens skrivningar (sid 10, andra stycket) om servicehusens framtid. Vi kan alls inte acceptera att trygghetsbostäder på sikt ska ersätta servicehusen. Som vi inledningsvis påpekade ser vi trygghetsbostäder som ytterligare en boendeform i kedjan av bostäder, lämpliga för äldre. I äldreboendedelegationens betänkande finner vi inga skäl att skrota servicehusboendet. Det är en förträfflig och uppskattad boendeform för gamla med stort behov av närhet till service, omsorg och social gemenskap. Detta faktum hindrar inte att servicehusen förändras och utvecklas och att de kan utnyttjas flexibelt, beroende på bland annat den demografiska utvecklingen i staden."

§ 9 Remiss: Kultur för äldre – Ett samverkansprojekt mellan äldreförvaltningen och kulturförvaltningen

Äldreförvaltningen har tillsammans med kulturförvaltningen tagit fram ett samverkansprojekt "Kultur för äldre" i enlighet med stadens budget 2008. Projektet har genomförts som pilotprojektet i Rinkeby-Kista stadsdelsområde och avslutades 2008-12-31. Enligt utvärderingen (genomfört av Solving Bohlin & Strömberg) är måluppfyllelsen god eller mycket god. Projektet "Kultur för äldre" fortsätter även under år 2009 i samverkansform mellan äldreförvaltningen och kulturförvaltningen.

Äldreförvaltningen anser att det skulle vara värdefullt att projektet permanentas och omfattar hela staden.

Rådet lägger ärendet till handlingarna utan erinran.

§ 10 Uppföljning av MAR. Försök med medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) i Stockholms stad - rapport

Staden har på försök under 2008 inrättat två tjänster som medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) i syfte att utveckla den medicinska rehabiliteringsarbete och säkerställa en fortsatt hög kvalitet och säkerhet. Rapporten med en uppföljning av detta försök har gjorts av stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum hösten 2008.

Äldreförvaltningens uppfattning är att försöket med MAR-funktion visat sig vara positiv. Det är en angelägen uppgift att utveckla det funktionsbaserade, rehabiliterande och aktiverande arbete inom äldreomsorgens verksamheter. MAR har en viktig i detta arbete och kan bidra till att säkerställa kvaliteten inom stadens rehabiliteringsverksamhet. För att kunna bedöma hur MAR-funktionen ska organiseras på bästa sätt om försöket ska permanentas är det viktigt att ytterligare kartlägga MAR-uppdrag och arbetsuppgifter.

Rådet gör följande uttalande:

”KPR avvaktar slutrapporten men kan redan nu konstatera att behovet av en MAR-funktion inom kommunen är stort. Ansvarsområdets omfattning bör ytterligare övervägas.”

§ 11 Anmälan av ej verkställda beslut enligt 4 kap. 1 § Socialtjänstlagen (SoL) för 4 kvartal 2008

Enligt 16 kap. 6 f-h § SoL är kommunerna skyldiga att anmäla alla gynnande beslut enligt 4 kap. 1 § SoL som inte verkställts inom tre månader. De kommuner som inte inom skälig tid tillhandahåller bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL som någon är berättigad till enligt beslut av kommunen, kan av länsrätten åläggas en särskild avgift. Vid perioden slut den 31 december 2008 fanns 51 ej verkställda beslut. Samtliga beslut avser särskilt boende och i samtliga fall har den enskilde valt att vänta på önskat boende, alternativt tackat nej till erbjudet boende. För helår 2008 har stadsdelsförvaltningarna rapporterat totalt 314 domar avseende äldreomsorgsinsatser varav 70 domar var mot stadsdelsnämndernas beslut. Fr.o.m. 1:a kvartalet 2009 kommer redovisning av överklaganden till länsrätten att ske fortlöpande kvartalsvis i samband med rapporteringar av ej verkställda beslut.

Rådet lägger ärendet till handlingarna utan erinran.

§ 12 Remiss angående inventering av kulturstöd, föreningsstöd och lokalstöd inom Stockholms stad

Kulturförvaltningen har under 2008 gjort en inventering av vilka förvaltningar som betalar ut bidrag till frivilligorganisationer. Efter genomförd inventering föreslår kulturnämnden, beroende på olikheter och variationer avseende stadsdelsförvaltningarnas riktlinjer och kriterier vid bidragshanteringen av kulturstöd, att gemensamma riktlinjer ska gälla för staden avseende bidragsgivning/kulturstöd. Äldreförvaltningen betalar inte ut bidrag i form av kulturstöd.

Äldreförvaltningen anser att för förvaltningar som betalar ut kulturstöd dvs. kulturförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna bör gemensamma riktlinjer höja kvaliteten och likställigheten vid bidragshantering.

Rådet gör följande uttalande:

"KPR anser att på sidan 5 i remissens bilaga dnr 005/3356/2008 kulturförvaltningens tjänsteutlåtande under rubriken "Riktlinjer" i tredje raden nerifrån under punkten "för, med och av barn och ungdomar" bör tilläggas följande ord: "även för äldre".

§ 13 Äldreomsorgsinspektörernas årsrapport 2009 – avseende verksamhetsåret 2008

Äldreomsorgsinspektörernas årsrapport avseende verksamhetsåret 2008 pekar på brister i dokumentation, innehåll i dagen, låg bemanning samt brist på personkontinuitet liksom på alltför täta chefsbyten. Rapporten visar även att de goda exempel som äldreomsorgsinspektörerna tidigare lyft fram fortfarande utgör goda exempel men sällan har spridits till andra enheter. Erfarenheterna av dialogseminarierna är dock i huvudsak goda.

Äldreförvaltningen avser att fortsätta med dialogseminarier och därvid även uppmärksamma bemanningsfrågorna. Dokumentation är alltjämt ett angeläget ämne inom de utbildningar som äldreförvaltningen erbjuder liksom i bedömningskansliets fortsatta arbete. Att utveckla biståndsbedömningen blir ett allt viktigare medel för att styra mot god kvalitet i äldreomsorgen.

Rådet gör följande uttalande:

"KPR befarade att för fjärde året i rad behöva kommentera och kritisera brister i äldreomsorgen som äldreomsorgsinspektörerna observerat och påtalat i sin sammanfattande rapport. Det har inspektörerna nu besparat oss genom en fyndig och kreativ uppläggning av årsrapporten avseende år 2008.

För att själva slippa skriva "samma" rapport har inspektörerna valt ett helt annat sätt att utföra sin uppgift. Genom att ta upp tidigare granskade goda exempel och se vad som har hänt med dem lyfter rapporten fram framgångsfaktorer och förutsättningar för en äldreomsorg av god kvalitet.

De goda exemplen måste enligt KPR:s uppfattning dessvärre ses som undantag. Därför bekräftar de också vad som brister på andra håll.

Här finns allt som KPR tidigare haft anledning att ta upp: chefskap och ledningsorganisation, kontinuitet, personalens utbildning, tristessen i de äldres dagliga tillvaro och, framför allt, den ständigt alltför låga bemanningen i hemtjänst och i vård- och omsorgsböenden. KPR måste åter upprepa att *resurserna till äldreomsorgen är otillräckliga*, trots uttalade avsikter och utfästelser i äldreplanen, riktlinjerna för biståndsbedömning och budgetbeslut.

Vi reagerar med förvåning på att de framgångsrika enheterna knappast har fått någon uppmärksamhet eller något erkännande inom sin stadsdelsnämnd eller på andra håll i staden. Alla behöver beröm och uppmuntran i sitt arbete, särskilt de många lågavlönade kvinnor som utför ett ofta tungt arbete i vår kommunala äldreomsorg.

Att erfarenheter från de föredömliga exemplen inte sprids och tillgodogörs inom andra stadsdelar är ett beklagligt slöseri. Förvaltningen pekar på de sk dialogseminarierna. De är säkert nyttiga men räcker uppenbarligen inte för att praxis från de goda exemplen ska få ett bredare genomslag. KPR uppmanar Äldrenämnden att uppdraga åt sin förvaltning att pröva nya vägar för kunskaps- och erfarenhetsspridning inom äldreomsorgen.”

§ 14 Äldreombudsmannens årsrapport 2009 – avseende verksamhetsåret 2008

Äldreombudsmannens årsrapport redovisar vad äldre och närstående har för synpunkter, klagomål och frågor vad avser stadens äldreomsorg. Utifrån detta material föreslår äldreombudsmannen förslag till utvecklingsområden. Syftet är att resultaten i årsrapporten ska bidra till diskussion och fortsatt kvalitetsutveckling inom äldreomsorgen.

Äldreförvaltningen delar i stort äldreombudsmannens synpunkter på utvecklingsområden. Det är viktigt att förvaltningen i arbetet med att utveckla äldreomsorgen i staden att där det är möjligt beakta vad som framkommit av årsrapporten. Förvaltningen anser dock att en del av det som framkommer i rapporten bör kunna åtgärdas och avhjälpas med hänvisning till de nya riktlinjerna och äldreplanen.

Rådet gör följande uttalande:

”Liksom föregående år inser vi att kontakterna med äldreombudsmannen definitionsmässigt avser nästan bara klagomål och negativa synpunkter.

I förhållande till de omkring 27 000 personer som år 2008 fick insatser

från äldreomsorgen är 1 682 rapporterade kontakter inte alarmerande. Ökningen från år 2005 beror säkerligen delvis på att

institutionen Äldreombudsman nu har blivit känd och etablerad. Det är tillfredsställande.

Man ska inte heller glömma att många klagomål hanteras och brister avhjälpas på lokal nivå. Vi avvisar "toppen-på-isberget"-argument och överdrivna antaganden om mörkertal. Det hindrar oss inte att konstatera att det fortfarande finns stora brister i stadens äldreomsorg.

Äldreombudsmannen har skrivit en utomordentligt klok och upplysande rapport. KPR finner inte mycket att tillägga till rapportens analyser och förslag. Som framhålls i rapporten (sid 6, första stycket) råder också god samstämmighet mellan äldreombudsmannens iakttagelser och andra rapporter från äldreomsorgens område, till exempel när det gäller ledarskapets betydelse och vikten av tillräcklig bemanning.

Mot denna bakgrund måste KPR upprepa ett stycke från förra årets behandling (2008-02-05) av årsrapporten:

"Ingen kan numera påstå sig inte veta hur det står till i Stockholms äldreomsorg. Äldreombudsmannen och äldreomsorgsinspektörerna har under en följd av år avgivit lättlästa och upplysande rapporter. Forskningsrapporter, enkäter och utredningar bidrar till kunskapsmassan. Kunskapen finns. Finns viljan och pengarna?"

KPR uppmanar Äldrenämnden att med allvar studera äldreomsorgsinspektörernas och äldreombudsmannens rapporter. Stadens äldre invånare väntar otåligt på politikernas slutsatser och åtgärder."

§ 15 Remiss: I den äldres tjänst. Äldreassistent – ett framtidsyrke (SOU 2008-126)

Äldreförvaltningen delar utredningens syn att omsorgspersonalens arbetsuppgifter framöver förskjuts mot omsorg och vård och att omsorg blir det nya yrkets, äldreassistentens, huvudsakliga arbetsområde. Äldreförvaltningen instämmer i utredarens förslag i betänkandet att en lägsta nivå för kompetens för personal som arbetar inom äldreomsorg behövs. Nivån ska vara nationellt likvärdig och formulerat i elva yrkeskrav. Förhållningssätt/värderingsförmåga genomsyrar alla yrkeskrav. Validering mot yrkeskrav är en bra möjlighet för personer som arbetat länge inom äldreomsorgen att få sina kunskaper bekräftade med ett kompetensbevis.

Äldreförvaltningen anser att de elva föreslagna yrkeskraven tydligt visar

på yrkets komplexitet och att titeln Äldreassistent är bra. Som yrkeskraven redovisas i utredningen kräver de dock olika mycket utbildning och kan inte valideras på samma sätt. Äldreförvaltningen anser, i likhet med utredningen, att en lagreglering bör ske. En reglering gör det möjligt att få yrkeskraven att få genomslag nationellt. Äldreförvaltningen stöder utredningens förslag att det ska gå att nå äldreassistenttiteln via både utbildningsvägen och valideringsvägen. Äldreförvaltningen anser att det behövs mycket tydliga riktlinjer för validering så att all valideringen blir likvärdig.

Rådet gör följande uttalande:

”KPR anser att förslaget är bra men man får ej glömma att äldreassistent är ett praktiskt yrke där matlagning och ett hems skötsel är viktiga inslag”.

§ 16 Förvaltningschefens information

- En rapport av Riksrevisionen ”Statens styrning av kvalitet i privat äldreomsorg” RiR 2008:21 delades ut.
- En filmvisning angående § 9 om projektet Kultur för äldre kommer att ske på nästa sammanträde den 14 april 2009.
- En presskonferens kommer att äga rum i morgon den 11 mars 2009, i Stadshuset, äldreroteln, rörande USK:s brukarundersökningsresultat och information om detta kommer att skickas ut till KPR.

§ 17 Övriga frågor

- Landstingets pensionärsråd inbjuder KPR till en presentation av långtidsutredningen om hälso- och sjukvården i Stockholms läns Landsting den 16 mars 2009 kl. 9-12 i landstingets lokaler på Hantverkargatan 45. KPR utsåg Eva Sahlin att delta i detta.
- Erfarenheter av fixarhjälpen hemma diskuterades.

Vid protokollet

Barbara Ahlmark
Rådets sekreterare